

Biografinen tutkimus on elänyt ku-koistustaan koko 2000-luvun. Tutkimussuunta on moninaistunut ja Suomessa teema on ollut esillä niin monografioissa kuin artikkeliko-koelmissa. Pelkästään viime vuosi-na SKS on julkaissut useita teoksia, jotka voidaan lukea biografiseksi tutkimuksiksi. Hyvinä esimerkkeinä tästä toimivat luonteeltaan suku- puolihistoriallinen *Biografinen elämä* -artikkelikokoelma ja Kristiina Kalleisen perinteisempi suku- biografia Nordenskiöld-suvusta.

Suurmiehistä rahvaannaisiin on Suomen kirkkohistoriallisen seuran artikkelikokoelma, jossa kirkkohis- torian tutkijat antavat oman pa- noksansa biografian monimuotoi- selle kentälle. Johdannossa Päivi Salmesvuori pyrkii selventämään biografisen tutkimuksen suuntavii- voja ja sen kirkkohistoriallisia eri- tyispiirteitä. Esimerkiksi Salmes- vuoren mainitsema Jack Milesin teos *God: A Biography* nostattaa varmasti kulmakarvoja sekä teolo- gisen yhteisön sisällä että sen ulko- puolella. Johdanto-osuuteen kirjan toimitus on poiminut mukaan myös Juha Sepon juhlaluento- on perustuvan artikkelin, joka poik- keaa käsittelytavaltaan ja sisällöl- tään kirjan muusta tyylistä. Syyt siihen avataan johdannossa kui- tenkin hyvin.

Artikkelikokoelma tarjoaa pal- jon pohdittavaa myös yleisemmin historioitsijoille. Aate- ja kulttuuri- historiasta kiinnostuneille tarjoil- laan ajattelemisen aihetta artikke- leissa, jotka käsittelevät katsomuk- sen muotoutumisen tematiikkaa. Myös yhteisöön liittyvät kysymyk- set näyttävät tämän julkaisun pe- rusteella olevan pitkälti samoja niin uskonnollisissa kuin maallisis- sakin yhteisöissä: Kenestä kirjoite- taan ja miksi? Miten tarinallisuus ja tutkimus kohtaavat?

Kirja jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa pohditaan yksilön ja yhteisön tarinoiden rajo- ja Juha Meriläisen, Sini Mikkolan, Olli Viitaniemen ja Hanna Majja

Suurmiehistä rahvaannaisiin

Hanna-Maija Ketola, Juha Meriläinen, Sini Mikkola & Päivi Salmesvuori (toim.): Yksilö ja yhteisö kristinuskon histo- riassa. Suomen kirkkohisto- riallinen seura 2014. 372 s. ISBN 978-952-5031-79-9.

Ketolan artikkelien kautta. Heidän artikkeleissaan päähuomio on tiiviisti kiinni yksilön näkökulmassa. Juha Meriläisen artikkeli J. W. Eloheimosta näyttäytyi näistä mielenkiintoisimpana jo sen leikittelevän rakenteen vuoksi. Meriläisen analyysi totuuden metsästyksen hankaluudesta ja tutkimuksen tarinan kerronnallisesta luonteesta ovat hedelmällistä luettavaa tarinoiden ja henkilöhistorian tematiikasta kiinnostuneille.

Sini Mikkola käsittelee artikkelissaan Martin Lutherin egodokumentteja ja sitä, kuinka niiden kautta voi analysoida yksilön ja yhteisön suhteita. Olli Viitaniemen niukoista lähteistä koottu mikrohistoriallinen elämäkerta opettajatar Selma Hypénin uskonnollisesta elämästä oli artikkelikokoelman helmi. Viitaniemi onnistuu saamaan vain muutamasta kertovasta lähteestä paljon irti sitoessaan ne ansiokkaasti ympäröivään historialliseen kontekstiin.

Hanna-Maija Ketolan temaattisesti, muttei sisältöä avaavalla tavalla otsikoitu artikkeli ”Yksilö osana instituutiota: Heiluttaako koira häntää vai häntä koiraa?” syvennyy tarkastelemaan Englannin kirkon ja ministeriöiden välistä suhdetta toisen maailmansodan aikana. Esimerkkitapauksessa kirkko ja tiedotusministeriön uskonto-osasto pohtivat, kuinka suhtautua Neuvostoliiton ortodoksiseen kirkkoon. Ketolan pohdinnat uskonnon ja politiikan keskinäisestä suhteesta toisen maailmansodan aikana olivat artikkelin terävintä antia.

Kirjan toisen osan kolme artikkelia kohdistavat katseen eliitin ulkopuolelle. Ajallisesti artikkelien aiheet sijoittuvat 1500- ja 1600-luvulle. Rosa-Marie Peaken kiinnostava artikkeli pureutuu ranskalaiseen Laupeudentyttäret-järjestykseen, joka koostui köyhistä maalaisnaisista. Peake analysoi roolimalliksi nousseesta Marguerite Naseusta kerrottuja tarinoita ja sitä, kuinka tietoisesti yhteisö ra-

kensi omaa julkisuuskuvaansa. Päivi Räsänen-Schöderin artikkelin myötä pääsee tutustumaan saksalaiseen kastaja-pariskuntaan, joka joutui ongelmiin esivallan kanssa oman uskonsa vuoksi. Kirjan muiden artikkelien tavoin Räsänen-Schöder pyrkii etsimään vastauksia yksilöllisen uskonnollisuuden rajoihin ja mahdollisuuksiin. Osuuden päättää Paavo Alajan artikkeli, joka käsittelee sitä, miten tilattomien uskonnollisuutta kontrolloitiin Ahvenanmaalla 1600-luvun puolivälissä. Alaja pyrkii piirtämään kuvan yhteisön laidoilla ja sen ulkopuolella olevien karusta todellisuudesta. Alajan artikkelista tulee mieleen Seppo Aallon ansiokas väitöskirja *Kirkko ja kruunu siveellisyyden vartijoina 1621–1700*.

Kirjan kolmannessa osassa paneudutaan yksilöön yhteisön ihanteiden peiliin. Tämän osuuden helmenä voi pitää Minna Ahokkaan artikkelia yksilön ja lukemisen historiasta. Ahokas analysoi oivaltavasti 1700-luvulla lukemisen kulttuurissa tapahtuneita muutoksia. Artikkeli poikkeaa kirjan muista artikkeleista myös pitkän aikajänteensä vuoksi. Metodinaan Ahokas käyttää mikroanalyysiä. Lähteiden niukkuudesta johtuen Ahokas ei pääse kuitenkaan analysoimaan 1700-luvun lukukokemusta kovin syvällisesti.

Kolmannen osan muissa artikkeleissa Leena Enqvist käsittelee yksilön roolia myöhäiskeskiaikaisessa birgittalaisluostarissa. Esko M. Laineen artikkeli herrnhutilaisten autobiografioista selvittää herrhutilaisen liikkeen autobiografista perinnettä ja sen käyttämistä tutkimuslähteenä. Laineen yksityiskohtainen lähdetilanteen selvitys jättää analyysin ohueksi. Artikkelit saattaa silti olla antoisaa luettavaa historia-alan opiskelijoille juuri siitä syystä, että se kertoo niin tarkasti lähteisiin liittyvistä käytännön haasteista. Kirjan päättää Jenni Kravun analyysi omasta tutkijan matkastaan piispa Eelis Gulinin

elämään. Krapu kertoo avoimesti prosessistaan ja tutkimuksen tekemisen ongelmista.

Kirja tarjoaa lukijoilleen pieniä kertomuksia ja analyysiä uskonnollisen maailman laajasta kentästä ja yhteisöjen moninaisuudesta. Erityisesti kirjan laajat ajalliset ja maantieteelliset ulottuvuudet ilahduttavat uteliasta lukijaa. Henkilöhistorian laajempi yhteiskunnallinen arvo on sen kyky muistuttaa lukijoita moninaisuudesta ja tämän tehtävän kyseinen artikkelikokoelma lunastaa. Kirja on hyvä väline tutkijoille, jotka joutuvat työssään pohtimaan henkilöhistoriallisen tutkimuksen kompastuskohtia. Kokoelman kielellisesti vahvat artikkelit tekevät siitä myös mukavaa luettavaa.

FM SAARA HILPINEN
HELSINGIN YLIOPISTO